

AMANTIUS AKIMJAK OFS

DIAKONIA W KOŚCIELE NA SŁOWACJI WEDŁUG NAUCZANIA KSIĘDZA FRANCISZKA BLACHNICKIEGO

I. POWSTANIE I DZIAŁALNOŚĆ RUCHU ŚWIATŁO–ŻYCIE NA SŁOWACJI

Hasłem ks. prof. Franciszka Blachnickiego, założyciela Ruchu Światło–Życie, było zdanie: „Nie pytaj, na co nam pozwalają, ale co trzeba zrobić”¹ Dzięki tej odwadze, którą czerpał z wiary, Bóg powołał Ruch Oazowy. Ruch ten przekroczył granice Polski, zaprzyczynowił i ciągle zaprzyczynia odnowę kapłanów i świeckich na Słowacji. Jest to ciągłe działanie Ducha Świętego. Papież Jan Paweł II wyraził to następującymi słowami: „Misja Ewangelii w nowym tysiącleciu musi być wspólnym dziełem biskupów i kapłanów, zakonników i świeckich, dziełem rodziców i młodzieży”² Kapłani i wierni świeccy na Słowacji, szczególnie w czasie prześladowania religijnego, zrozumieli, że należy się zjednoczyć i pogłębić swoją tradycyjną wiarę. Do takich ludzi należał dr Peter Václavik, który 25 czerwca 1975 r. po przepłynięciu Dunajca znalazł się w Krościenku. Wszedł do kościoła, w którym usłyszał homilię ks. F. Blachnickiego. Nie do końca ją zrozumiał, ale zachwyił go entuzjazm młodych ludzi. Niezapomniana była dlań osobista rozmowa z ks. F. Blachnickim, odbyta na drugi dzień, w czasie której ks. Blachnicki zaprosił go z przyjaciółmi jeszcze w tym roku na oazę, dodając przy tym: „I to na całą” Od tego roku zaczęli przychodzić do Krościenka także Słowacy. W szczytowym roku przybyło tu więcej niż 300 młodych lu-

Doc dr hab. AMANTIUS AKIMJAK OFS – profesor Uniwersytetu w Trnawie (Słowacja); adres do korespondencji: 053 02 Klčov 27 (Słowacja); e-mail: amo@spisnet.sk

¹ Por. J. H e s k e. *Hnutie Svetlo-Život na Slovensku*. Bardejov 1999 s. 10; G. W i l c z y ń - s k a. *Odważny wiarą. Ks. Franciszek Blachnicki w naszej pamięci*. Lublin 1992.

² Por. J á n P a v o l II. *Znamenie nádeje*. Bratislava 1999 s. 206.

dzi. Kiedy w 1980 r. granice z Polską zostały dla Słowaków zamknięte, Peter Václavik zaczął organizować to, czego od niego już wcześniej oczekiwał ks. F. Blachnicki: „Daję ci polecenie, buduj Ruch na Słowacji”³ I tak pierwsza oaza na Słowacji miała miejsce w 1980 r.; prowadził ją Peter Václavik na Orawie w Lomnej. W 1981 r. w oazie w okolicach Lučenca udział wzięło o. Michal Zámkovský CSsR. Wtedy jeszcze nikt nie wiedział, że jest tajnie wyświęconym kapłanem. W 1987 r. w czasie spotkania odpowiedzialnych za Ruch, które miało miejsce w Spišskej Belej, zdecydowano, że moderatorem krajowym Ruchu na miejsce Petra Václavika zostanie właśnie o. Michal Zámkovský. O. Michal był bliskim współpracownikiem dzisiejszego biskupa nitrzańskiego Jana Chryzostoma kard. Korca SJ, był również członkiem centrali Ruchu, która miała swoją siedzibę w Polsce, i współpracował z generalnym moderatorem Ruchu, ks. Henrykiem Bolczykiem⁴

Wspólnie z krajowym moderatorem na Słowacji działała krajowa para małżeńska – Jozef i Monika Maníkovcovie, którzy odpowiadają za wspólnoty rodzinne Kościoła Domowego w ramach Ruchu Światło–Życie. Po 1989 r. Ruch Światło–Życie na Słowacji wyszedł z podziemia i zaczął działać publicznie jako wspólnota ludzi troszczących się o odnowę Kościoła wspólnie z innymi ruchami. W 2000 r. moderatorem krajowym Ruchu został ks. lic. Jozef Heske, a od 2001 r. jest nim ks. lic. Vladimír Dzurenda, który współpracuje z biskupem spiskim ks. prof. dr hab. Františkem Tondrą, obecnym przewodniczącym Konferencji Biskupów Słowacji.

W każdym roku w oazach rekolekcyjnych uczestniczy od 500 do 1000 osób. W ciągu roku odbywa się formacja w małych grupach. Misyjna, apostołska i ewangelizacyjna praca członków Ruchu ma wielki wpływ na poszczególne parafie.

II. RÓŻNICE MIĘDZY SŁOWACKIM I POLSKIM MODELEM RUCHU ŚWIATŁO–ŻYCIE

W Polsce Ruch moderują moderatorzy-kapłani. Jedyne w Kościele Domowym moderatorami są pary małżeńskie. Na Słowacji moderatorami są w większości świeccy, kapłani natomiast pełnią funkcję asystentów ducho-

³ Por. P. Václavik. *Korene a začiatky Hnutia Svetlo-Život na Slovensku: prednáška na Stretnutí animátorov Slovenska v dňoch 7.5.-10.5.1992*. Žilina 1992.

⁴ Por. M. Zámkovský. *Hnutie Svetlo-Život: Konferencia o hnutiach na Slovensku 8.11.1997*. Svit 1997.

wych, których dla diecezji mianuje biskup ordynariusz, a dla całego kraju Konferencja Biskupów Słowacji.

W Polsce Ruch jest podzielony według struktur kościelnych na diecezje, dekanaty i parafie. Na Słowacji Ruch dzieli się według poszczególnych obszarów lub regionów, np. spiski, orawski, szaryski itp.

W Polsce życie poszczególnych grup oazowych związane jest z osobą kapłana, który jest odpowiedzialny za tę wspólnotę i który ją moderuje. Na Słowacji życie w konkretnej wspólnocie oazowej zależy przede wszystkim od świeckich, którzy ją moderują. Kapłan, na prośbę moderatora świeckiego, pomaga wspólnocie przez wykonywanie posługi sakramentalnej i kierownictwa duchowego. Na świeckich spoczywa zatem większa odpowiedzialność za Ruch i współodpowiedzialność za budowanie Kościoła w danym miejscu⁵

W Polsce dzięki pomocy księży jest ciągle wielu uczestników oaz, są dobrze pracujące diakonie. Na Słowacji członków Ruchu jest mniej. Cierpimy wciąż na niedostatek księży, jak również niezrozumienie, ze strony kapłanów, diakonii ludzi świeckich⁶

III. DIAKONIA W RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE NA SŁOWACJI

Każdy chrześcijanin otrzymuje od Ducha Świętego dary – charyzmaty, przez które ma służyć budowaniu wspólnoty. Ma przyjąć odpowiedzialność za życie konkretnej miejscowej wspólnoty⁷ Wspólnota jest duchową rolą, na której chrześcijanin może duchowo wzrastać i formować się. Jest to konieczny duchowy środek formacji chrześcijańskiej, który pomoże w zrozumieniu i przyjęciu własnego miejsca w Kościele⁸ Osobistym celem w formacji do diakonii jest kierowanie się tym właśnie środkiem.

Program formacyjny do służby w diakonii obejmuje następujące etapy:

1. *Droga nowego życia*, na którą składa się jednaście ewangelicznych rozmów, mających na celu utwierdzenie się w codziennym życiu w tym, co uczestnicy przeżyli w czasie oazy I stopnia.

⁵ Por. B. Ž i v č á k. *Rozdiely medzi poľským a slovenským modelom Hnutia Svetlo-Život: Ankéta*. Podolíneć 1997 s. 29.

⁶ Por. A. C o c h o v á. *Rozdiely medzi poľským a slovenským modelom Hnutia Svetlo-Život: Ankéta*. Podolíneć 1997 s. 30.

⁷ Por. J. H e s k e. *Dôstojné miesto laikov v Cirkvi a ich apoštolát vo svete*. Bratislava 1994 s. 8.

⁸ Por. F. B l a c h n i c k i. *Charyzmat Ruchu Światło-Życie w służbie odnowy Kościoła lokalnego*. Lublin 1992 s. 44-45.

2. *Dziesięć kroków chrześcijańskiej dojrzałości*, które są rozłożone na trzy bloki:

a) Dogmatyczne podstawy chrześcijańskiej wiary o Jezusie Chrystusie, Niepokalanej, Duchu Świętym i Kościele – budują one stosunek do Boga i do innych ludzi;

b) Środki ascetyczne potrzebne w chrześcijańskim wzrastaniu: Słowo Boże, modlitwa i liturgia; pomagają one w praktycznym życiu chrześcijańskim, które dzięki tym środkom się rozwija;

c) Elementy apostołatu: świadectwo, nowa kultura i agape; ukazują one konsekwencję przyjętych prawd i charakteryzują styl apostołskiego zaangażowania członków Ruchu Światło–Życie⁹

3. *Drugi stopień Oazy Nowego Życia* ma na celu inicjację liturgiczno-sakramentalną i doprowadzenie ludzi do wewnętrznej wolności, do obumarcia starego człowieka – a to wszystko przez rozmyślanie nad Księgą Wyjścia¹⁰

4. *Księgi Biblijne* – na tym etapie podczas 11 spotkań usiłuje się wprowadzić młodych ludzi w Pismo święte, w Historię Zbawienia. Celem tych spotkań jest pokazanie historiozbawczego i teologicznego sensu całego Pisma świętego tak, aby człowiek znalazł swoje miejsce w tym Bożym planie.

5. *Kręgi liturgiczne* tworzą osobisty etap liturgiczno-sakramentalnej inicjacji, a łączą się z czytaniem niedzielnych. Ich celem jest pogłębienie inicjacji liturgicznej, zwłaszcza eucharystycznej¹¹

6. *Triduum Paschalne* przeżywane w formie rekolekcji kończy się odnową przyrzeczeń chrzcielnych.

Po zrealizowaniu tego planu formacyjnego następuje *mystagogia*, przeżywana w duchu *Ordo initiationis christianae adultorum* (1972), a szczególnie *diakonia*, realizowana według wskazań wyżej wspomnianego dokumentu Kościoła. Diakonię Ruch wykonuje w ramach parafii, ale również poza nią. Ruch preferuje szczególnie następujące diakonie: 1. wyzwolenia, 2. ewangelizacji, 3. deuterokatechumenatu, 4. liturgiczną, 5. Kościoła Domowego, 6. modlitwy, 7. lokalnej wspólnoty, 8. miłosierdzia, 9. oaz rekolekcyjnych, 10. wspólnoty i 11. życia.

Obecnie ośrodkami Ruchu Światło–Życie na Słowacji są: klasztor redemptorystów w Podolíncu, gdzie mieszka i pracuje o. lic. Michal Zámkovský.

⁹ Por. tamże s. 44-45.

¹⁰ Por. A. Akimjak. *Liturgická formácia podľa hnutia Svetlo-Život*. W: tenże. *Vybrané kapitoly z pastorálnej teológie*. Spišská Kapitula 1997 s. 98-101.

¹¹ Tenże. *Liturgický kruh formou prípravy liturgického zhromaždenia*. W: tenże. *Vybrané kapitoly* s. 135-137.

i plebania w Spišskej Belej, gdzie ma swą siedzibę krajowy moderator Ruchu ks. lic. Vladmír Dzurenda. W pracy pomaga mu sekretarz Ruchu Ing. Veronika Kováčiková, która poświęca się diakonii oaz rekolekcyjnych, oraz mgr Margita Miháľková, która w Levoczy przy klasztorze franciszkanów organizuje i prowadzi diakonię Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, i Ing. lic. Mária Muchová, która w Koszycach prowadzi diakonię Słowa. Diakonią liturgiczną i ewangelizacyjną przy klasztorze redemptorystów zajmują się małżonkowie Bohuš i Alena Živčákovcovie. Diakonią Kościoła Domowego działającą przy tym samym klasztorze kierują wspomniani już małżonkowie Jozef i Monika Maníkovcovie.

Tak zorganizowane podstawowe formy apostołatu Ruchu Światło–Życie pomagają w budowaniu na Słowacji nowotestamentalnej chrześcijańskiej *koinonii* (wspólnoty), która realizują się przez *martyrię*, *liturgię* i *diakonię*. Wszystkie cztery elementy wzajemnie się przenikają i na siebie oddziałują. Wierni na Słowacji, również dzięki Ruchowi Światło–Życie i nauce ks. prof. Franciszka Blachnickiego, coraz lepiej te cztery elementy budowania Kościoła rozumieją i starają się w swym życiu realizować.

WNIOSKI KOŃCOWE

1. Ruch Światło–Życie przyszedł z Polski na Słowację już w 1975 r.
2. Pierwsze oazy na Słowacji w 1980 r. prowadził na Orawie w Lomnej przedstawiciel laikatu dr Peter Václavik. On też był w latach 1975-1987 pierwszym moderatorem Ruchu Światło–Życie.
3. Pierwszym moderatorem-kapłanem Ruchu był w latach 1987-2000 o. lic. Michal Zamkovský CSsR. Przez długi czas liczni członkowie i uczestnicy oaz nie wiedzieli, że jest on księdzem, ponieważ święcenia kapłańskie przyjął potajemnie. O kapłaństwie o. Michala, ze względów bezpieczeństwa, dowiedziano się dopiero po odzyskaniu wolności religijnej.
4. Różnice między polskim i słowackim modelem Ruchu tkwią w samym sposobie jego prowadzenia. W Polsce moderatorami są w większości kapłani, natomiast na Słowacji są to osoby świeckie, kapłani zaś, po nominacji biskupiej, są tylko asystentami duchowymi. Z tego względu świeccy czują większą odpowiedzialność za Ruch i za budowanie Kościoła na Słowacji.
5. Obecnie na Słowacji Ruch ma dwa stałe ośrodki: klasztor redemptorystów w Podolíncu, gdzie mieszka długoletni moderator Ruchu o. Michal Zamkovský, i plebanię w Spišskej Belej, gdzie mieszka obecny moderator ks. Vladimír Dzurenda.

6. Podobnie jak w Polsce również na Słowacji pracują prawie wszystkie diakonie. Do najlepiej zorganizowanych należą:

a) Diakonia Wyzwolenia Człowieka z centrum w klasztorze franciszkanów w Levoczy; odpowiedzialna za nią jest mgr Margita Mihalková.

b) Diakonia Słowa, której główną siedzibą jest Centrum Katechetyczne w Koszycach; odpowiedzialną jest ing. lic. Mária Muchová.

c) Diakonia Liturgiczna i Ewangelizacyjna mają swoje centra przy klasztorze redemptorystów w Podolíncu, a prowadzą ją małżonkowie Bohuš i Alena Živčákovcovie.

d) Diakonia Kościoła Domowego z centrum w klasztorze redemptorystów w Podolíncu; odpowiedzialni są małżonkowie Jozef a Monika Maníkovcovie.

e) Diakonia Oaz rekolekcyjnych. Odpowiedzialną za tę diakonię jest Veronika Kováčiková, mieszkająca w Spišskej Belej; pełni ona również funkcję sekretarza Ruchu.

7. Na Słowacji ukazało się już kilka osobnych prac poświęconych Ruchowi Światło-Życie, których autorami są m.in. M. Zámkovský, J. Heske i H. Torškošová, wiele artykułów naukowych w czasopismach teologicznych, jak również tłumaczeń dzieł ks. prof. Franciszka Blachnickiego (*Spojrzenia w światło łaski* i inne). Wydawane są również pomoce dla animatorów i uczestników oaz rekolekcyjnych. Od 1991 r. ukazuje się 3-4 razy w roku czasopismo Ruchu pt. „Svetlo-Život”, które pomaga we wzajemnej informacji poszczególnych regionów Słowacji.